

УДК 343.92

DOI: 10.31359/2079-6242-2018-35-1-156

ОСНОВНІ КРИМІНОЛОГІЧНІ РИСИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКИЙ ВЧИНЯЄ ТЯЖКІ НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ В ОСОБЛИВО ВЕЛИКОМУ МІСТІ

В. В. Бойко, аспірантка кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Постановка проблеми. Проблема особи злочинця цілком справедливо визнається однією із найсуттєвіших у кримінологічній науці. Адже вчинення будь-якого злочину, в тому числі й тяжкого насильницького діяння проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті, є поведінковим актом конкретних осіб в умовах конкретної обстановки та у межах певного середовища. У свою чергу, диференційований аналіз даних про осіб, які вчиняють злочини, дозволяє встановити поширеність тих чи інших злочинних проявів серед різноманітних за статтю, віком та іншими характеристиками груп населення, оцінити стан групової і рецидивної злочинності, виявити мотивацію й стан злочинця в момент вчинення злочину тощо. Водночас узагальнена кримінологічна характеристика окремих видів і категорій злочинців, як справедливо зазначає О. О. Ковалкін, дозволяє виділити їх специфічні ознаки та якості, що сприяють учиненню ними злочинів, визначити криміногенні групи населення, прогнозувати злочинну поведінку окремих осіб, а також розробити щодо них належні заходи профілактичного впливу [1, с. 42]. У цьому сенсі важко переоцінити значення вивчення особи злочинця, що вчиняє тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в умовах особливо великого міста. Такі знання є основою для успішної профілактики та всієї запобіжної роботи зазначених злочинів; дозволяють сконцентрувати увагу на конкретних особах – носіях індивідуальних причин їх учинення. Більше того, кримінологічні особливості, які породжують

насильницьку поведінку в особливо великому місті, і є безпосереднім об'єктом запобіжного впливу з боку правоохоронних органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За різних часів значний внесок у розвиток загальної теорії особи злочинця зробили такі вчені, як Ю. М. Антонян, В. С. Батиргарєєва, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, І. М. Даньшин, А. І. Долгова, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, К. Е. Ігошев, І. І. Капець, О. О. Ковалкін, О. М. Костенко, Н. Ф. Кузнєцова, О. Б. Сахаров та ін. Водночас, незважаючи на вагомий внесок у структуру злочинності України злочинів проти життя та здоров'я особи, й дотепер не проводилося комплексного кримінологічного вивчення особи злочинця, що вчиняє тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я в умовах мегаполісів. Про аналізовану проблему у територіальному розрізі фрагментарні уявлення ми отримуємо лише із наукових праць А. М. Бабенка, І. Г. Богатирьова, В. І. Гладких, Г. І. Забрянського, Д. В. Федоренка, В. П. Філонова, І. М. Чекмарьової, В. І. Шакуна та деяких інших учених. Проте, повторимося, сьогодні практика очікує на поглиблену характеристику відповідних кримінально караних правопорушень, що вчиняються в особливо великих містах, адже саме у містах є помітним дестабілізуючий вплив зазначених злочинних проявів. Крім того, без всебічної характеристики тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи навряд чи можна створити ефективну систему запобігання зазначеним злочинам. Таким чином, усе перелічене свідчить про актуальність та своєчасність розв'язання проблеми особи злочинців, які вчиняють тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я іншої особи в особливо великому місті.

Виклад основного матеріалу. Під час аналізу, проведеного на основі спеціально розробленої анкети, за матеріалами 310 архівних кримінальних проваджень, розглянутих у містах Київ, Харків та Одеса за 2012–2017 рр., та аналізу офіційних статистичних даних Генеральної прокуратури України нами отримані узагальнені результати про осіб, які вчиняють тяжкі насильницькі злочини, передбачені статтями 115, 120, 121, 135 та 143 КК України.

За результатами дослідження вчинення тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті

є переважно чоловічим видом протиправної поведінки (90% засуджених злочинців). Що стосується вікових особливостей цих злочинців, то виконавцями переважної більшості злочинів так само були особи чоловічої статі у молодому віці від 14 до 35 років (48,5%). Помітно високою виявилася категорія чоловіків від 36 до 45 років – 27%. Найбільш схильними до кримінальної поведінки виявилися жінки у віці від 18 до 35 років.

У реальному житті на формування протиправних інтересів у особи часто впливає її мікрооточення. Отже, у рамках нашого дослідження важливе значення відводиться вивченню мікросередовища винних, які вчинили тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті. Традиційно велика частка міських насильників на момент вчинення злочину виявляється неодруженими (42,5%). Разом із цим факт перебування у сімейних відносинах не утримав від вчинення тяжкого насильницького злочину проти життя та здоров'я особи 39,2% осіб. Отримані дані, з одного боку, підтверджують факт збільшення ймовірності вчинення насильницького злочину самотніми особами, оскільки у них відсутній утримуючий запобіжник відповідальності за власну родину. З другого боку, помітна частка насильників серед осіб, які перебувають у шлюбі (причому не лише серед чоловіків, а і серед жінок), свідчить про високий рівень сімейно-побутового насильства в особливо великих містах України. На ці обставини в різні роки неодноразово звертали увагу у своїх роботах В. С. Батиргарєєва [2; 3], А. Б. Блага [4], В. В. Голіна [5], Б. М. Головкін [6; 7; 8] та ін.

Крім того, переважна більшість осіб, які вчинили тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в особливо великих містах (82,3% чоловіків та 7,2% жінок), на момент учинення злочину не мали дітей. Але знову ж таки факт наявності дітей для певної категорії злочинців не виявився обставиною, що утримала б їх від тяжкого насильницького злочину проти життя та здоров'я іншої особи.

Переважна більшість з аналізованих злочинців народилася в обласному центрі – 58% (218) або у місті регіонального підпорядкування – 20,9% (78). Громадянами України виявилися 86,1% осіб. Необхідно зазначити, що майже у 90% злочинців проживали у тому самому населеному пункті, де вони вчинили насильницький злочин.

Практикою вже давно зафіксовано прямий зв'язок між рівнем освіти та підвищенням імовірності вчинення тяжкого насильницького злочину конкретної особою. Така ймовірність істотно підвищується у разі відсутності належного освітнього рівня в особі і, навпаки, пропорційно зменшується за умов її підвищення. Світогляд та морально-психологічні установки, а, отже, і дотримання закону, як правило, є помітно вищими у соціальних групах, де в осіб у наявності високий рівень освіти і, навпаки, де рівень освіти є низьким, там рівень насильницької злочинності автоматично підвищується [9, с. 57]. Як виявлено нами під час дослідження, загальноосвітній рівень міських злочинців-насильників є на порядок нижчим, ніж у групі законослухняних громадян. В основному, особи, які вчиняють тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті, характеризуються низьким рівнем освіти. Як правило, в них фіксується середня загальна освіта – 73,3%.

Загальновідомо, рід занять, статус, становище у суспільстві особи визначають рівень її доходу, спосіб життя, інтереси, характер проведення дозвілля і т. д. Серед засуджених міських насильників 67,6% осіб на момент вчинення злочину проти життя та здоров'я особи ніде не працювали; друга за чисельністю категорія злочинців – 15,7% на момент вчинення працювали з офіційним оформленням; на третьому місці – 12% (45) осіб працювали без офіційного оформлення.

В основі мотивації тієї або іншої діяльності часто знаходяться саме потреби людини. За результатами нашого дослідження встановлено, що основними мотивами вчинення тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в умовах особливо великого міста виявилися неприязні відносини з потерпілим, які виникли раптово (76%); корисливу мотивацію встановлено у 30,7% злочинців; конфлікт, тривалі неприязні стосунки з потерпілим зафіксовано у 6,7%; помста – 2,7%; застосування насильства як спосіб виховання малолітнього – 0,6% та ін.¹ Як ми бачимо з представлених даних, у мотиваційній сфері міських насильницьких злочинів переважають

¹ Сума відповідних показників перевищує 100%, оскільки у матеріалах кримінальних проваджень могло бути зафіксовано одразу кілька мотивів протиправної поведінки.

в основному низькі, примітивні спонукання, що зумовлені низькою культурою та нігілістичним ставленням до життя та здоров'я іншої особи. При цьому більшість убивств і тяжких тілесних ушкоджень в особливо великому місті є не задалегідь обдуманими. Вони є ситуативними, тоді як на селі – навпаки.

Наявність або відсутність досвіду попередньої протиправної діяльності вказує на стійкість в особи злочинної поведінки, а, отже, і на можливості виправлення конкретного злочинця за допомогою тих або інших запобіжних заходів. Факт встановлення в особи незнятої або непогашеної судимості, вказує В. С. Батиргареева, свідчить про зневагу соціальними засадами, стійкість антисоціальних поглядів винного [2, с. 90]. Наше дослідження показало, що більша частина міських злочинців, засуджених за тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи, раніше мали проблеми із законом. У ході вивчення кримінальних справ нами встановлено, що 33,1% осіб чоловічої і 4% осіб жіночої статі на момент вчинення нового насильницького злочину мали незняту або непогашену судимість; 16,5% злочинців були несудимими в силу ст. 89 КК України. Як уявляється, факт наявності попередньої судимості в особи є вагомим чинником, що сигналізує про високу імовірність вчинення нового насильницького злочину, а, отже, і про необхідність відповідної уваги з боку правоохоронних органів.

Цікавим виявився розподіл засуджених за кількістю попередніх судимостей. У результаті вивчення винних у вчиненні нового тяжкого насильницького злочину проти життя та здоров'я особи у містах Києві, Харкові та Одесі, виявилось, що більшість з них мали одну судимість – 68,4% чоловіків та 5,6% жінок. Три і більше судимості виявилось характерною ознакою лише для осіб чоловічої статі – 18,7% злочинців, тоді як дві судимості нами виявлено у 2,3% осіб чоловічої і 5% осіб жіночої статі. Серед чоловіків досліджуваного виду злочинців в особливо великому місті превалує загальний рецидив (близько 78% засуджених). Спеціальний рецидив зафіксовано у 5% засуджених чоловіків, які мали зазначену судимість; 17% з них вдалися до змішаного рецидиву. Серед жінок загальний та спеціальний рецидив розподілилися однаково – по 50% осіб. Менше, ніж через місяць після звільнення (попереднього засудження),

до вчинення нового злочину вдався лише 1% чоловіків та 2% жінок. У період від одного до шести місяців новий злочин вчинили 40% чоловіків та 3% жінок. Більше, ніж через півроку, до нового злочину вдалися 35% засуджених чоловіків та 10% засуджених жінок. Через рік злочин вчинило 3% чоловіків; через два роки – 5% і через 3 і більше років – 4%.

Особа сприймає, оцінює і вирішує конфліктну ситуацію завжди у межах своєї освіченості, морально-етичних та культурних установок і прищеплених стереотипів поведінки [9, с. 66]. В. І. Женунтій та А. М. Бабенко зазначають, що поведінка особи часто обумовлюється звичаями, традиціями, домінуючою суспільною думкою і не завжди корегується правовими нормами. В окремих міських середовищах громадська думка іноді не лише не засуджує, а й, навпаки, виправдовує вчинки, що не відповідають загальноприйнятим нормам моралі та праву (пияцтво, самогоноваріння, силовий варіант вирішення конфліктів та суперечностей тощо) [10, с. 103–105]. Отже, за таких умов правопорушник на рівні мікрооточення відчуває соціальну підтримку та психологічну захищеність стосовно насильницької діяльності у формі співчуття та незасудження з боку найближчого оточення, невикриття у разі вчинення злочину, що часто стає впливовим регулятором протиправної поведінки. Водночас не можна не звернути увагу на той факт, що в умовах особливо великого міста у стосунках індивідів часто відсутнє минуле та майбутнє («я його бачу перший і останній раз», «нас нічого не пов'язує», «ми ніколи більше не зустрінемося» і т. д.) [9, с. 66–67]. Ці обставини роблять конфлікти більш гострими, а способи їх вирішення часто стають бездушними, протиправними та агресивними. Злочинець, який вчиняє тяжкий насильницький злочин проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті, частіше за сільського мешканця стає байдужим до чужого страждання – не надає потрібної допомоги, застосовує більш жорстокі та нелюдські різновиди і форми власної поведінки. Злочинна діяльність часто супроводжується розпиттям спиртних напоїв або вживанням наркотичних засобів. Такі приклади, на жаль, є непоодинокими і дуже поширеними у реальному житті особливо великого міста. Крім зазначеного, останніми роками тяжка насильницька злочинність

характеризується надмірною жорстокістю, груповим характером, «витонченістю» дій і т. д. Наведемо лише один приклад.

Вироком Приморського районного суду м. Одеси від 17.04.2015 р. за справою № 522/20315/14-к засуджено до 9 (дев'яти) років позбавлення волі тимчасово непрацюючого громадянина З. за злочин, передбачений ч. 1 ст. 115 КК України. Другого серпня 2014 р. винний приблизно о 1 год. ночі, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, рухаючись вулицею Дідріхсона в напрямку вулиці Старо-портофранківська в м. Одесі, біля будинку № 7 по вул. Дідріхсона зіткнувся плечем із громадянином К., який рухався йому назустріч. У зв'язку із цим між ними раптово виникли неприємні стосунки і сварка, що переросла в бійку. У процесі бійки К. намагався нанести удар правою рукою З. в область голови, але останній, маючи навички рукопашного бою, перехопив її та став утримувати, а правою рукою дістав з кишені джинсів балісонг «ніж-метелик», яким шляхом нанесення удару в область шиї спричинив умисне вбивство громадянина К. [11].

Висновки. У ході дослідження нами зафіксовано, що особливості протиправної активності тих або інших соціальних груп багато в чому відрізняються залежно від статусу, географічних ознак та соціально-економічного профілю того або іншого населеного пункту. Тому кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в особливо великих містах, буде неповною без виявлення регіональних особливостей злочинності з урахуванням регіональної специфіки особливо великих населених пунктів.

Нами встановлено, що для регіону столичного типу (м. Київ) тяжкі насильницькі злочини частіше вчиняють особи, які раніше не мали проблем із законом. Для міста Київ є характерною більш агресивна та свідомо злочинна діяльність, на що вказують матеріали вироків суду та статистичні дані, згідно з якими переважна більшість осіб – 86% на момент вчинення злочину перебували у тверезому стані, тоді як у стані алкогольного сп'яніння перебували лише 14% злочинців, яких обґрунтовано звинувачували у вчиненні тяжкого насильницького злочину проти життя та здоров'я особи. Особливості міського середовища особливо великого про-

мислового міста, такого, як Харків, полягають у тому, що тут висока насиченість регіону установами з виконання покарань у виді позбавлення волі. Це зумовило помітно вищу злочинну активність осіб, які раніше засуджувалися за вчинення злочинів – 36%, та таких, що на момент вчинення тяжкого насильницького злочину проти життя та здоров'я особи перебували у стані алкогольного сп'яніння – 40% злочинців. Дуже неоднозначним виглядає узагальнений кримінологічний портрет злочинця в особливо великому курортному місті Одеса. З одного боку, 90% осіб, які вчинили тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи, раніше не мали проблем із законом, з другого боку, показник рецидиву в Одесі, що сягає 10%, є помітно вищим, ніж в особливо великому місті столичного типу. Інша особливість особливо великого курортного міста пов'язана із помітно високою злочинною активністю насильників, які на момент вчинення злочину перебували у стані алкогольного сп'яніння – 19%, що майже на чверть вище аналогічних показників особливо великого міста столичного типу. Що стосується групової тяжкої насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи та діяльності неповнолітніх, то ці параметри виявилися помітно вищими в особливо великих містах промислового та курортного типів. Якщо у місті Київ кількість кримінальних проваджень, за якими злочини, вчинені групою осіб або з участю неповнолітніх, становили відповідно 2% та 2,1%, то аналогічні параметри для Харкова становили 2,42% і 3,5%, а для Одеси – 3,3% та 3%.

Перелік літератури

1. Ковалкин А. А. Личность преступника и некоторые способы ее криминологического анализа. *Проблемы изучения личности правонарушителя*: сб. науч. тр. М.: ВНИИ МВД СССР, 1984. С. 38–48.
2. Батиргареева В. С. Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло: монографія. Харків: Одісей, 2003. 256 с.
3. Батиргареева В. С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми: монографія. Харків: Право, 2009. 576 с.
4. Блага А. Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання): монографія. Харків: ФО-П Макаренко, 2014. 360 с.

5. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретно-соціологічного дослідження: монографія / В. В. Голіна, В. П. Ємельянов, В. Д. Водник, В. С. Батиргарєєва та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни та В. П. Ємельянова. Харків: Право, 2006. 292 с.

6. Головкін Б. М. Сімейно-побутові конфлікти у системі детермінації умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2002. 190 с.

7. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері: монографія. Харків: Нове слово, 2004. 252 с.

8. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія. Харків: Право, 2011. 440 с.

9. Забрянский Г. И. Актуальные проблемы профилактики преступлений в сельской местности: учеб. пособие. Краснодар: Кубан. гос. ун-т, 1983. 80 с.

10. Женунтій В. І., Бабенко А. М. Незаконне культивування наркотиковмісних рослин: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти, запобігання: монографія. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2009. 224 с.

11. Єдиний державний реєстр судових рішень. Кримінальне провадження № 522/20315/14-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення 02.05.2018).

Транслітерація переліку літератури

1. Kovalkin, A. A. (1984) Lichnost' prestupnika i nekotorye sposoby ejo krimonologicheskogo analiza. *Problemy izuchenija lichnosti pravonarushitelja. Moscow: VNII MVD SSSR, 38–48.* [in Russian].

2. Batoryhareieva, V. S. (2003). Kryminolohichna kharakterystyka ta poperedzhennia rozboiv, poiednanykh z pronykenniam u zhytlo. Kharkiv: Odissej [in Ukrainian].

3. Batoryhareieva, V. S. (2009). Retsydyvna zlochynnist' v Ukraini: sotsial'no-pravovi ta kryminolohichni problemy. Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].

4. Blaha, A. B. (2014). Nasytstvo v sim'i (kryminolohichnyj analiz i zapobihannia). Kharkiv: FO-P Makarenko. [in Ukrainian].

5. Holina, V. V., Yemel'ianov V. P., Vodnyk V. D., Batoryhareieva V. S. et al. (2006). Kryminolohichni problemy poperedzhennia zlochynnosti nepovnolitnikh

u velykomu misti: dosvid konkretno-sotsiologichnoho doslidzhennia. V. V. Holina and V. P. Yemel'ianov (Ed). Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].

6. Golovkin, B. M. (2002). Simejno-pobutovi konflikty u systemi determinatsii umysnykh vbyvstv i tiazhkykh tilesnykh ushkodzhen' [*Family conflicts in a system of determining assassinations and grave bodily harm*]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

7. Golovkin, B. M. (2004). Kryminolohichni problemy umysnykh vbyvstv i tiazhkykh tilesnykh ushkodzhen', scho vchyniaut'sia u simejno-pobutovij sferi. Kharkiv: Novoe slovo [in Ukrainian].

8. Golovkin, B. M. (2011). Koryslyva nasyt'nyts'ka zlochynnist' v Ukraini: fenomen, determinatsiia, zapobihannia. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

9. Zabrianskyj, H. Y. (1983). Aktual'nye problemy profylaktyky prestuplenyj v sel'skoj mestnosti. Krasnodar: Kuban. hos. un-t. [in Ukrainian].

10. Zhenuntij, V. I., Babenko A. M. (2009). Nezakonne kul'tyuvannia narkotykovmisnykh roslyn: kryminal'no-pravovyj ta kryminolohichnyj aspekty, zapobihannia. Donets'k: DYul LDUVS im. E. O. Didorenka. [in Ukrainian].

11. Kryminal'ne provadzhennia № 522/20315/14-k. URL: <http://www.re-estr.court.gov.ua>.

Бойко В. В. Основні кримінологічні риси злочинця, який вчиняє тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті

У статті на підставі проведеного автором вивчення матеріалів 310 архівних кримінальних проваджень, розглянутих у містах Київ, Харків та Одеса за 2012–2017 рр., та аналізу офіційних статистичних даних Генеральної прокуратури України визначаються найбільш помітні кримінологічні риси злочинців, які вчинили тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи в умовах особливо великих міст України. При цьому констатується, що у територіальному розрізі аналізована проблема ще не стала предметом всебічного розгляду, хоча сьогодні практика очікує на поглиблену характеристику відповідних кримінально караних правопорушень, що вчиняються в особливо великих містах. Адже без всебічної характеристики тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи неможливо створити ефективну систему запобігання зазначеним злочинам.

У статті констатується, що вчинення тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в особливо великому місті є переважно чоловічим видом протиправної поведінки. Що стосується вікових особливостей цих злочинців, то виконавцями переважної більшості злочинів так само були особи чоловічої статі у молодому віці від 14 до 35 років. Велика частка злочинців були неодруженими та не мали дітей.

Близько 90% злочинців проживали у тому самому населеному пункті, де вони вчинили насильницький злочин; загальноосвітній рівень міських злочинців-

насилників є нижчим, ніж у групі законослухняних громадян; 67,6% осіб на момент вчинення злочину проти життя та здоров'я особи ніде не працювали. Основними мотивами вчинення тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в умовах особливо великого міста є: неприязні відносини з потерпілим, які виникли раптово; корислива мотивація; конфлікт, тривалі неприязні стосунки з потерпілим; помста; застосування насильства як спосіб виховання малолітнього та ін. При цьому більшість вбивств і тяжких тілесних ушкоджень є не задалегідь обдуманими. Помітна частина злочинців раніше вже були засудженими.

Ключові слова: особа насильницького злочинця, особливо велике місто, злочини проти життя та здоров'я особи.

Бойко В. В. Основные криминологические черты преступника, совершающего тяжкие насильственные преступления против жизни и здоровья лица в особо крупном городе

В статье на основании проведенного автором изучения материалов 310 архивных уголовных производств, рассмотренных в городах Киев, Харьков и Одесса за 2012–2017 гг., и анализа официальных статистических данных Генеральной прокуратуры Украины определяются наиболее заметные криминологические черты преступников, совершивших тяжкие насильственные преступления против жизни и здоровья человека в условиях особо крупных городов Украины. При этом констатируется, что в территориальном разрезе анализируемая проблема еще не становилась предметом всестороннего рассмотрения, хотя сегодня практике необходима углубленная характеристика соответствующих уголовно наказуемых правонарушений, совершаемых в особо крупных городах. Ведь без всесторонней характеристики тяжких насильственных преступлений против жизни и здоровья личности невозможно создать эффективную систему предотвращения указанных преступлений.

В статье констатируется, что совершение тяжких насильственных преступлений против жизни и здоровья лица в особо крупном городе является преимущественно мужским видом противоправного поведения. Что касается возрастных особенностей этих преступников, то исполнителями подавляющего большинства преступлений так же были лица мужского пола в молодом возрасте от 14 до 35 лет. Значительное число преступников не состояли в браке и не имели детей.

Около 90% преступников проживали в том же населенном пункте, где они совершили насильственное преступление; общеобразовательный уровень городских преступников-насилников является более низким, чем в группе законопослушных граждан; 67,6% лиц на момент совершения преступления против жизни и здоровья лица нигде не работали. Основными мотивами совершения тяжких насильственных преступлений против жизни и здоровья человека в условиях особо крупного города являются: неприязненные отношения с потерпевшим, которые возникли внезапно; корыстная мотивация; конфликт, длительные неприязненные отношения с потерпевшим; месть; применение насилия как способ воспитания малолетнего и др. При этом большинство убийств и тяжких телесных поврежде-

дений являються заранеє обдуманними. Заметная часть преступников ранее уже были осуждены.

Ключевые слова: личность насильственного преступника, особо крупный город, преступления против жизни и здоровья личности.

Boyko V. V. The main criminological features of a criminal, who commits grave violent crimes against life and health in the largest cities

The scientific paper is dedicated to the main criminological features of a criminal, who commits grave violent crimes against life and health in the largest cities. These criminological features have been analyzed by the author based on results of the empirical study – the materials of 310 archive criminal proceedings, heard by Kyiv, Kharkiv and Odesa courts during 2012–2017, and the official statistic data of the Prosecutor General's Office of Ukraine. The author stressed, that this problem haven't been a subject of thorough consideration in the geographical segment, whereas the urgent necessity of the fundamental characteristics of corresponding crimes, committed in the largest cities, for Ukrainian law enforcement agencies. The comprehensive characteristic of this type of crimes is a compulsive condition for formulization of the effective system of prevention of grave violent crimes against life and health in the largest cities.

The author concluded, that committing grave violent crimes against life and health is primary a masculine type of criminal behavior. The main part of such crimes is committing by men in the yang age: between 14 and 35 years. Considerable number of criminals were unmarried and haven't children.

About 90% criminals have been lived in the same city, where they committed their violent crime. The educational level of urban violent criminals is lower, than the same of honest citizens. The unemployed persons composed 67,6% of convicted for these crimes.

The main motives of grave violent crimes against life and health, committed in the largest cities of Ukraine are: suddenly arisen hostile relationships between victim and criminal; profit motivation; conflict and long lasting hostile relationships with a victim; revenge; violence as a method of nurturing kids and others.

The most of murders and severe bodily injury are forethought. Some criminals have been convicted before.

Key words: personality of the violent criminal, the largest city, the violent crime, crimes against life and health.

Рекомендовано до опублікування на засіданні відділу кримінологічних досліджень НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (протокол № 5 від 10.04.2018 р.).

*Рецензент – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **Батургарєєва В. С.***